

Kritiske Bemærkninger om et Par Bygningsmonumenter i Athen.

Af J. L. Ussing.

I.

Medens den attiske Architekturs egentlige Mesterværker, Parthenon, Propylæerne, Theseustemplet, Erechtheet og Lysikrates' Monument, kunne glæde sig ved en virkelig fortrinlig Behandling i Litteraturen, og stadig ere Gjenstand for Konstnernes alleromhyggeligste Studier, er man med Hensyn til Athens øvrige Bygninger endnu for Størstedelen henvist til Stuart. Denne Mand fortjener vistnok den størst mulige Ros. Faa eller Ingen har gjort en saadan Epoke i Videnskaben som han, og hans Arbejder ville altid blive uundværlige; men deraf følger ikke, at de følgende Slægter skulle blive staaende ved ham uden selv at gjøre Studier, eller at hans Tegninger kunne træde i Stedet for Monumenterne selv, og mindst at man har Lov at bruge hans Tegninger uden engang at efterse hans Text. Man kan derved komme til af tillægge ham Noget, som han ikke vil vedkjende sig, og benytte ham som historisk Auctoritet, hvor han kun har moret sig med at henkaste en Hypothese.

Dette er Tilfældet ved den Bygning, der i Almindelighed kaldes Vindenes Taarn, men hvis rette Navn er Andronikos' Uhrbygning. Stuart har leveret en Restauration af denne Bygning, der uforandret gjentages i alle mulige Konsthistorier og konsthistoriske Billedværker, og dog er denne Afbildning i et væsentligt Stykke urigtig, nemlig i Angivelsen af Kapitælerne udenpaa Bygningen. Saavel Kapitælerne i de to Bislag, hvorigjennem man gaar ind i Bygningen, som det, der findes paa Midten af Taget og som bar Tritonen, der gjorde

Tjeneste som Verjhane, har faaet en egen stiv Form, sammensat af stive sivagtige Blade, der hæve sig over en smal Bladrand for neden. At disse Kapitæler ikke hørte til Bygningen, vidste Stuart meget godt; men da han ansaa det for uvist, af hvad Art de oprindelige Kapitæler havde været, og han i Nærheden havde fundet et saadant Kapitæl, som ikke før var udgivet i arkitektoniske Værker, kunde han ikke modstaa Lysten til at anvende det her. Han siger det med rene Ord i Texten: «The fragment of a capital of the species here represented was found on digging about the building. It corresponds as well to the fragment on the top of the roof as to the general style of ornament which prevails throughout this tower. Such capitals are frequent as well in Athens as in other parts of Greece, altho' we do not find that any example of them has been hitherto published.»

Det Kapitæl, Stuart fandt og benyttede, sees endnu paa Stedet. Det er ucorrect, naar han kalder det et Fragment; det er ganske fuldstændigt, men det er et stort aflangt Pilasterkapitæl, saa at Enhver kan se, det har Intet med de smaa Søjler i Bislagene at gjøre. Det er overordentlig raat og plumpt gjort, saa at Arbejdet aabenbart er Aarhundreder senere end denne Bygning. Det forholder sig rigtigt, at lignende Kapitæler ogsaa findes andensteds i Grækenland — et fra Argos er afbildet i v. Quasts *Erechtheion* III, 3, — men de tilhøre sikkert alle den senere Romer-Tid, og man gjør det 1ste eller 2det Aarhundrede før Christus, hvortil Andronikos' Bygning hører, Uret ved at tillægge det saadanne Former. Naar Stuart siger, at det svarer godt til det Brudstykke, der er tilbage af Kapitælet paa Toppen af Taget, har han virkelig Uret. Det er ikke Meget, der er tilbage af dette, men det viser aldeles correcte korinthiske Blade. Der er ikke Grund til at antage Andet, end at det har været et rent korinthisk Kapitæl, og naar man restaurerer Bygningen, bør man altsaa ogsaa give Bislagene korinthiske Kapitæler. Det var ønskeligt, at der

snart kunde blive udgivet en saadan Tegning, og at den ikke ganske ubetydelige konsthistoriske Fejl, der stadig bliver be-
gaaet, saaledes kunde blive rettet.

2.

Midt i det nuværende Athen, imellem Æolos-Gaden og Ares-Gaden, sees Ruinerne af et stort Bygningsanlæg, som allerede Stuart (Vol. 1, Chapt. 5) aftegnede fuldstændig. Det har havt de allerforskjelligste Navne. Hos Anonymus Viennensis (1460) hedder det *οἱ λαμπροὶ οἶκοι τοῦ πολεμάρχου*; hos Spon og Wheler den olympiske Jupiters Tempel; men fra Stuarts Tid af vide Alle, at dette Tempel er den kolossale Ruin i Byens sydøstlige Del. Andre kaldte det Hadrians Pantheon, og endnu Leake mente her at se de af Pausanias i Slutningen af 18de Kapitel omtalte 120 Søjler af phrygisk Marmor, skjøndt allerede Stuart havde gjort opmærksom paa at disse Søjler ere af det samme penteliske Marmor, som har afgivet Materialet til de fleste attiske Bygninger. Stuart selv kaldte det Stoa Poekile efter Pausan. 15de Kap. Men det er ikke en Stoa. Der er ingen Plads til at bevæge sig imellem Søjlerne og Muren. Hvad man sér, er en kolossal Marmor-Muur, 39 Fod høj, smykket med en Række fritstaaende Søjler foran. Paa Midten afbrydes denne Række af en fremspringende Portal. Denne danner Indgangen til et stort rektangulært Rum, 376 Fod langt, 252 F. bredt, der paa alle Sider har været omgivet af Mure, om end kun den forreste, vestlige Mur, den der endnu er bevaret, var smykket med Søjler. Den nordlige Omslutningsmur har ikke dannet en lige Linie, men havt to halvrunde Exedrør og i Midten en lignende firkantet, med mindre det har været en Indgang. Den sydlige Mur har formodentlig svaret til denne. Indenfor disse Mure i en Afstand af omtrent 23 Fod har man fundet Spor af Søjler, saa at man tør antage at den hele Plads indvendig har været omgivet med en bred Søjlegang; ogsaa inde i det aabne Rum selv findes Spor af en lille Bygning.

Hvad har nu et saadant Anlæg været? Det kunde maaske være et Torv, som det for en Del er den Dag idag, og man pleier at antage, at Athen har havt flere Torve, at man selv paa Augusts Tid har lagt et nyt Torv Norden for Borgen, hvis Indgangsport endnu skulde være bevaret. Men mere end ét saadant nyt Torv tør vi dog ikke antage i Athen. Det har upaatvivlelig været et Gymnasion. Dette er ogsaa nutildags den almindelige Mening. Topograferne pleie at kalde det «Hadrians Gymnasion». Pausanias omtaler et saadant i Slutningen af 1ste Bogs 18de Kapitel. Efter udtørligen at have omtalt den olympiske Zeus' Tempel, som Hadrian fuldførte, tilføjer han: «Hadrian udførte ogsaa andre Bygninger for Athenærne, et Tempel for Hera og for Zeus Panhellenios, og en fælles Helligdom for alle Guder. Det mest Udmærkede er 120 Søjler af phrygisk Marmor, og Stoernes Vægge ere gjorte af samme Emne. Der er Værelser, hvis Lofter straaled af Guld og Alabast, og smykkede med Billedstøtter og Malerier, og i dem er der Bøger opstillede. Og saa er der et Gymnasion, som kaldes Hadrians, hvori der er 100 Søjler fra Libyens Stenbrud.» Der er ikke hos Pausanias nogen Antydning af, hvor disse Anlæg have ligget, men netop denne Taushed gjør det sandsynligt, at de have ligget sammen, og dette bliver mere end Sandsynlighed, naar vi vide, at den sydøstlige Del af Byen hed Hadriansstaden eller det nye Athen, saaledes som vi læse paa den endnu staaende Port, der dannede Indgangen til dette nye Kvartér, hvormed Keiseren havde udvidet Staden, og paa den Bue, der endnu er levnet af Vandledningen, der forsynede det med Drikkevand¹⁾. Naar intet Andet foreligger, er det dog

¹⁾ Porten bærer paa den ene Side den Indskrift: *Αἰδ' εἰς Ἀθήνας Θεσέως ἢ πρὸν πόλιν*, paa den anden: *Αἰδ' εἰς Ἀδριανοῦ καὶ οὐχὶ Θεσέως πόλιν*. Indskriften paa Vandledningsbuen er denne: «Imp. Cæsar T. Aelius Hadrianus Antoninus Aug. Pius Cos. III. Trib. pot. II. P. P. aquaeductum in Novis Athenis coeptum a divo Hadriano patre suo consummavit dedicavitque.»

naturligst at antage, at alle Hadrians Bygninger have ligget i dette Kwartér. Og der foreligger intet Andet. Den store Ruin, vi her beskæftige os med, vil hverken af topografiske eller af konsthistoriske Grunde kunne henføres til Hadrian, men begge Dele synes at pege andenstedshen.

Pausanias omtaler i 17de Kapitel, efter at han har beskrevet Torvet, «et Gymnasion, som laa ikke langt fra Torvet». Det var Ptolemæos's Gymnasion, opført af Ptolemæos Philadelphos, smykket med seværdige Marmorhermer, med Broncestatuer af Ptolemæos selv, af Kong Juba, Stoikeren Chrysis o. s. v., et berømt Anlæg, der ogsaa ellers omtales, som hos Cicero i Begyndelsen af 5te Bog de Finibus, hvor han fortæller, at Akademikeren Antiochos lærte der. — Hvad var nu naturligere end at antage disse Ruiner for Ptolemæos' Gymnasion? Naar Topograferne ikke have gjort det, saa kommer det af at de havde sat sig i Hovedet, at dette maatte ligge et andet Sted. Vi vide nemlig baade af Pausanias og af Plutarch¹⁾, at det laa tæt ved Theseus' Tempel. Da man nu mente at have fundet dette i den verdensberømte Bygning i Stadens vestlige Del, der først møder Øiet, naar man træder ind i Athen, lagde man ogsaa Ptolemæos-Gymnasiet langt vestligere; Nogle henførte dertil de to Gigantfigurer (Annali dell' Istituto 1837, Tav. d'agg. G.), Andre det Murstykke, som nu, efter at hele Indskriften er bragt for Dagen, sees at være Attalos' Stoa (s. Curtius, Abhandl. d. Gesellschaft d. Wissensch. Göttingen XII, S. 146 ff.). Det er imidlertid ikke blot ubevisligt, at det omtalte Tempel skulde være Theseus', en Anskuelse, som først L. Ross og siden mange Andre, navnlig Curtius, have bekæmpet, men det er ogsaa usandsynligt; thi det lader sig ikke forene med Pausanias' Topografi. Pausanias nævner Theseus-Templet umiddelbart før Anakeet, og dette laa lige

¹⁾ Pausan. I, 17, 2: πρὸς δὲ τῷ γυμνασίῳ Θεσέως ἔστιν ἱερόν. Plutarch. Theseus 36, 6: κεῖται ἐν μέσῃ τῇ πόλει παρὰ τὸ νῦν γυμνάσιον.

nedenfor Aglauros' Helligdom¹⁾, hvis Plads vi kjende ved Hulen paa Borgens Nordside. Fra det Sted, hvor han begynder at omtale Ptolemæos-Gymnasiet (Cap. 17, 2), befinder han sig aabenbart paa den anden Side af Torvet, d. e. Østen for samme, og der vilde være fuldstændig Sammenhæng i Beskrivelsen, hvis vi kunde tænke os de 4 omtalte Localiteter (Gymnasiet, The-seus-Templet, Anakeet og Aglauros' Helligdom) i én Række fra Nord til Syd. De nyeste Topografer ville formodentlig gjøre den Indvending, at Rækken bliver afbrudt ved det saakaldte nye Torv, som ligger lige Syd for Gymnasiet; men Spørgsmaalet om dette Torv er sikkert endnu ikke bragt paa det Rene, og jeg kan tænke mig en Løsning, som ikke staar i Strid med min Antagelse, at den store Ruin, vi omtale, er Ptolemæos-Gymna-siets vestlige Mur. Men for Øieblikket vil jeg indskrænke mig til, hvad jeg har paavist, at den topografiske Sammenhæng hos Pausanias nærmest leder til denne Antagelse.

Men Bygningsstilen, siger man, tilhører Hadrians Tid. Skulde dette virkelig være Tilfældet? Der er ikke Lidet tilbage af denne Keisers Bygninger, saa Spørgsmaalet maa kunne afgjøres. Vi have Venus' og Romas Tempel i Rom, men der er ingen Søjlearkitektur. Det Samme er Tilfældet med den store Villa Tiburtina; Planen kjende vi saa omtrent, men arkitektoniske Enkeltheder af den Art, som her kunde komme i Betragtning, mangle. Man har anført Zeus Olympios' Tempel i Athen; men denne Bygning er kun fuldendt af Hadrian; han maatte holde sig til hvad han forefandt, og dette var hvad de asiatiske Konger paa Augusts Tid havde ladet udføre, eller vel endog hvad Antiochos Epiphanes halvandet hundrede Aar tidligere havde begyndt; denne Bygning er altsaa snarere et Minde om Konsten i det 2det Aarhundrede før, end i det 2det Aarh. efter Christus, snarere om den alexandriniske Tid end om Hadrians. Af sikre Bygninger, der vise os denne sidste, have

¹⁾ Pausan. I, 18, 2.

vi navnlig to, de tvende, vi ovenfor omtalte, Hadrians-Porten og Vandledningen i Athen. Den sidste er et jevnt og fordringsløst Arbejde, den første derimod er et Værk, hvorpaa der er anvendt Konst og Flid. Sammenligne vi denne med Gymnasiets Frontmur, viser der sig en uhyre Forskjel. Porten er forfærdelig smagløs, saavel i Helheden som i Enkelthederne, Gymnasiet gjør et herligt, storslaaet Indtryk. I Porten finde vi saa besynderlige Enkeltheder som de sammensatte Antekapitæler med de ioniske Æg under de korinthiske Snirkler; i Gymnasiet er der Intet, der er søgt eller smagløst. Ogsaa det har sine Egenheder, men ingen af dem gjenfinde vi i Porten. De udgaa fra et aldeles forskjelligt Princip; det er ikke Passer og Lineal, men kunstnerisk Smag, der har fremkaldt dem. Stylobaten er smallere end Søjlebasen; paa Porten er det omvendt; dette Sidste synes maaske mathematisk rigtigt, men hint røber en langt finere Smag og det findes paa et saa fortrinligt Monument, som Lysikrates'. Her ere Stylobaterne smallere foroven end forneden; paa Porten er Bredden den samme; det er den samme Modsætning mellem Konsten og Geometrien. De 4 Søjler i Gymnasiets Portal ere riffede ligesom Søjlerne paa Porten, men her er den nederste Trediedel af Rifferne udfyldt, et Træk der er vel bekjendt fra Pompeji, men som ikke findes paa Porten. De korinthiske Kapitæler paa Porten have, som sædvanligt, Hjørnerne afskaarne; de paa Gymnasiet ende med et frit og rask Sving i meget spidse Vinkler. Architraven har paa begge Sider kun to Belter, men Frisen er forskjellig. Paa Porten begrændses den af en lodret Linie; her gjør denne Linie baade for nedden og for oven et Sving udad. Dette er et sjældent Træk. Paa Philopappos' Monument, fra Trajans Tid, findes Svinget for nedden, men ikke for oven, og dog er det kun for oven, at det er muligt at se det. Og betragte vi Bygningernes øverste Afslutning, hvor kjedelig er da ikke den tætte Tandliste i Porten i Sammenligning med de mindre tæt staaende Bjælkehoveder paa Gymnasiemuren! Der er virkelig ikke

den allermindste Grund til for Bygningsstilens Skyld at henføre dette Monument til Hadrians Tid; Alt tyder paa en mindre søgt og forpint, paa en mere dristig og naturlig Tid, da Konsten endnu var levende. Vi have sikkert al Grund til at tænke paa Ptolemæos Philadelphos' Dage; og dette Monument vil da hjælpe os til at udfylde det store Hul, der ellers var og tildels endnu er i den græske Bygningskonsts Historie.

Sag- og Navnefortegnelse.

- Allen, C. F.*, Prof. Dr., vælges til Medlem af Kommissionen til Udgivelse af *Regesta Dan.*, S. (31).
- Allaogenesis*, Meddelelse af Etatsraad *Steenstrup* om Prof. *Haeckels* Lære herom, S. (32).
- Anthropologische Gesellschaft in Wien* træder i Bytteforbindelse med Selsk., S. (34).
- Amari, Michel*, italiensk Senator, Professor i Firenze, bliver Medlem, S. (28); takker for Valget, S. (33).
- d'Arrest*, Prof. Dr., meddeler Beretning om en ny Bestemmelse af Præcessionskonstanten, S. (25); er Medlem af Komiteen ang. *Tyge Brahes* Brevsamling, S. (40), (42)—(44).
- Bajer, Fr.*, Lieutenant, andrager paa Understøttelse til Udgivelse af «Samlinger til jævnførende nordisk lyd- og retskrivnings-lære», S. (46).
- Bergh, R.*, Overlæge Dr., dennes «Oplysninger om og til Videnskabernes Selskab», (S. 37).
- Bruun, Chr.*, Justitsraad, Bibliothekar, indsender Tryk af det 1ste Ark af «Katalog over den danske Litteratur», S. (38).
- Bugge, Sofus*, Professor i Kristiania, bliver Medlem, S. (28); takker for Valget, S. (33).
- Bygningsmonumenter i Athen*, Foredrag herom af Prof. Dr. *Ussing*, S. (49) og (53); S. 115—122, Résumé fr., p. 21—22.
- Classenske Legat*, dets Prisopgave for 1868 besvares og Besvarelsen kjendes værdig til Prisen, S. (12)—(14); Prisopgave for 1870, S. (23); Prisen for denne forhøies, S. (19); Oversigt over udsatte og vundne Præmiesummer meddeles af Sekretæren, S. (25); Forlængelse af Indleveringstiden for Besvarelser af Prisopgaven for 1869, S. (39)—(40).
- Cobet, C. G.*, Professor i Leyden, bliver Medlem, S. (28).
- Colding*, Prof. Stadsingeniør, er Medlem af Komiteen ang. Telegrafbestyrer *Nees's* Afhandl. om «Koefficienten for Luftmodstand», S. (33).
- Collectanea Meteorologica*, S. (55).
- D'Arrest*, s. under *A.*
- De Candolle, Alphonse*, fh. Professor ved Akademiet i Genève, bliver Medlem, S. (28); takker for Valget, S. (33).
- Dozy, Reinhart*, Professor i Leyden, bliver Medlem, S. (28); takker for Valget, S. (33); vil efter Sekretærens Forslag foruden «Oversigterne» tillige erholde tilsendt Selskabets hist.- filos. Skrifter fra Begyndelsen af 5te Række, S. (33).
- Ege fra Tertiærtiden*, Meddelelse herom af Prof. Dr. *Ørsted*, S. (27), (36).
- Elberling, Carl*, Cand. mag., Bibliotheksassistent, vinder Prisen for den Thottske Prisopgave for 1868, S. (14)—(18).

- Ellung*, Landmaaler, Andragende om Udslettelse af en af ham i sin Tid udstedt Panteobligation, S. (26).
- Erdmann, Axel*, Prof. i Stockholm, Selsk. udenl. Medlem, hans Død tilmeldes, S. (11).
- Eskimoiske Folkesagn*, ved Dr. *Rink*, S. (39), (46)—(48), (53).
- Flintskjæver*, indvoxede i Dyreknokler, lagttagelser herover af Etatsr. *Steenstrup*, S. 110—114, Résumé fr., p. 14—20.
- Fosforets Uter*, Meddelelse af Prof. *J. Thomsen*, S. (12).
- Fotolithografiske Gjengivelser af Pergaments-Haandskrifter*, Meddelelse herom af Prof. *P. G. Thorsen*, S. (10).
- Friis, F. R.*, Exam. polyt., andrager om Understøttelse til at tilveiebringe en haandskreven Samling af *Tyge Brahes* Breve, S. (40), (42)—(44); der bevilges hertil 280 Rdlr., S. (53).
- Gislason*, Prof., er Medlem af Komiteen ang. *F. Bajers* «lyd- og retskrivningslære», S. (46).
- Grundtvig, Svend*, Prof. Docent, meddeler Oplysninger om «de gotiske folks våbened», S. (28), 44—104; er Medlem af Komiteen ang. Dr. *Rink's* «Eskimoiske Folkesagn», S. (39), (46); er Medlem af Komiteen ang. *F. Bajers* «lyd- og retskrivningslære», S. (46).
- Haandskrifter paa Pergament* gjengivne ved Fotolithografi, Meddelelse herom af Prof. *P. G. Thorsen*, S. (10).
- Helms*, Pastor, indsender trykt 6te og sidste Hefte af sit af Selskabet understøttede Værk om Ribe Domkirke, S. (33).
- Herodot*: Prof. Dr. *Schiern* fremsætter nogle Bemærkninger om et Par Steder hos denne Forf., S. (42).
- Historisk-Filosofisk Klasse* afgiver Betænkning over Pastor *Wibergs* Præstehistorie, S. (11).
- Holm*, Konferentsraad, andrager som Formand for Komiteen til *Danske Mindesmærkers Udgivelse* om Hjælp til Udgivelse af «Roskilde Domkirkes Beskrivelse», S. (41), cfr. S. (44).
- Holten, C.*, Professor, holder et Foredrag om sandsynlige Forandringer i vort Klima i de sidste 100 Aar, S. (18)—(19), 33—39; er Medlem af Komiteen ang. Telegrafbestyrer *Nees's* «Koefficienten for Luftmodstand», S. (33)—(34); er Medlem af Komiteen ang. Cand. *Thearups* Afhandl. om «Opløsningers Vægtfyldeforhold», S. (39); tiltræder efter Marineministeriets Anmodning en Kommission ang. et nyt meteorologisk lagttagelses-System, S. (40)—(41).
- Ibsen, Ib*, afdøde Professor, Sekretærens *Meddelelse* om Selskabets Forhold til ham giver Anledning til en Brevvexling med Prof. Dr. *H. Krøyer*, S. (18).
- Irish Academy. The Royal*, tilstiller Selskabet en Memorial til den engelske Regering ang. Paris's eventuelle Bombardement, S. (48).
- Johnstrup, F.*, Professor, meddeler i *Oversigterne* et i 1869 holdt Foredrag om Jordskjælvet i Sjælland den 28de Januar 1869, S. 1—32, Résumé fr., p. 7—11; fremsætter lagttagelser over de «palæozoiske Dannelser paa Bornholm», S. (33).

- Jordskjelvet* i Sjælland den 28de Jan. 1869, Afhandl. af Prof. *Johnstrup*, S. 1—32, Résumé fr., p. 7—11.
- Kassekommissionen*, dens Formand bemyndiges til i Forbindelse med Sekretæren at ordne Sagen ang. en af Landmaaler *Ellung* i sin Tid udstedt Panteobligation, S. (26); Etatsraad *Westergaard* gjen vælges til Medlem, S. (28); Formanden forelægger Regnskabsoversigten for 1869, S. (28)—(30); forelægger Udkast til Selskabets Budget for 1871, S. (49)—(53).
- Katalog over den danske Litteratur*, ved *Chr. Bruun*, S. (38).
- Kildekalk*, den danske Kildekalks Plante- og Dyrelevninger, Betænkning over Prisaftandling herom, S. (14)—(18).
- Kjerulf, Theodor*, Professor i Kristiania, bliver Medlem, S. (28).
- Kjæmpeozens* Samtidighed med Danmarks ældre Fyrreskove, Bemærkninger herom af Etatsr. *Steenstrup*, S. 105—110, Résumé fr., p. 14—17.
- Klimaforandringer i Danmark i de sidste 100 Aar*, Foredrag af Prof. *Holten*, S. (18)—(19), 33—39.
- Koefficienten for Luftmodstand*, Komiteebetænkning afgives over en Afhandl. herom af Telegrafbestyrer *Nees*, S. (33)—(34).
- Koehne, Friherre B. v.*, keiserlig-russisk Statsraad, i St. Petersburg, bliver Medlem, S. (28); takker for Valget, S. (33).
- Krøyer, H.*, Prof. Dr., hans Brevvexling med Sekretæren ang. Sammes Meddelelse til Selskabet om dets Forhold til afdøde Prof. *I. Ibsen*, S. (18); har ifølge *Redaktørens* Erklæring aldrig forlangt Udskrift af nogen af ham i den «*Vaupellske Sag*» afgiven Erklæring eller Minoritetsvotum, S. (37); hans Død, S. (54).
- Legater*, det *Schouske*, S. (10), (24), (34)—(36); det *Classenske*, S. (12), (19), (23), (25), (39)—(40); det *Thottske*, S. (14), (22)—(23), (25), (39).
- Lorenz, L.*, Docent, giver en Meddelelse om «Antallet af Molekuler i et Milligram Vand», S. (36) og S. 40—43; er Medlem af Komiteen ang. Cand. *Thaarups* Afhandl. om «Opløsningers Vægtfyldeforhold», S. (39).
- Lovén, Sven*, Professor i Stockholm, bliver Medlem, S. (28); takker for Valget, S. (33).
- Luftarters Indsugning af Vand*, Undersøgelse af Prof. *Jul. Thomsen*, S. (26).
- Lütken, Chr. Fr.*, Dr. phil., Assistent ved Universitetets zoologiske Museum, optages som Medlem, S. (27).
- Lynby*, Prof. Dr., er Medlem af Komiteen ang. *F. Bajers* «lyd- og retskrivnings-lære», S. (46).
- Madvig, J. N.*, Konferentsraad Prof. Dr., udtræder efter Ønske af Kommissionen til Udgivelse af *Regesta Dan.*, S. (31).
- Maltbygg*, Prisopgave herom, S. (23).
- Maschinen-Constructeur, Der practische*, Selskabet træder i Bytteforbindelse med Redaktionen af dette Fagtidsskrift, S. (36).
- Marineministeriet* ønsker, at Prof. *Holten* tiltræder en Kommission ang. et nyt meteorologisk Iagttagelses-System, S. (40).
- Mathematisk-Naturvidenskabelig Klasse* forelægger Bedømmelser over indkomne Prisbesvarelser, S. (12)—(18).

- Meteorologisk Iagttagelses-System*, Prof. *Holtens* Tiltrædelse af en Kommission desangaaende, S. (40)—(41).
- Molekuler*, Antallet af disse i et Milligram Vand, Meddelelse herom af Docent *Lorenz*, S. (36) og S. 40—43.
- Nees, Chr.*, Telegrafbestyrer, Betænkning over dennes Afhandl. om «Koefficienten for Luftmodstand», S. (33)—(34).
- Opløsningers Vægtfyldeforhold*, Afhandl. af Cand. polyt. *Thaarup*, S. (39).
- Otten, Fr.*, Grosserer i Kjøbenhavn, vinder Prisen for det Classenske Legats Opgave for 1868, S. (12).
- Paludan-Müller, C.*, Prof. Dr., dennes «Studier til Danmarks Historie i det 13de Aarhundrede», fremlægges af Etatsraad *Worsaae*, S. (25).
- Palæozoiske Dannelser paa Bornholm*, iagttagelser herover af Prof. *F. Johnstrup*, S. (33).
- Paris's Bombardement*, Memorial desang. fra *The Royal Irish Academy*, S. (48); fra *Trinity College* i Dublin, S. (49).
- Polarisations-Mikroskop*, Udgifterne i Anledning af dets Anskaffelse, S. (24).
- Prisopgaver* besvares, S. (12)—(18); udsættes, S. (19)—(24) og (34)—(36).
- Præcessionskonstanten*, Beretning af Prof. *d'Arrest* om en ny Bestemmelse af denne, S. (25).
- Præstehistorie*, Bidrag til en alm. dansk, af Pastor *Wiberg*, Betænkning herover, S. (11).
- Pytheas' Beretninger om Norden*, Prisopgave herom S. (34)—(36).
- Quatrefages, A. de*, sender Bøger, S. (26).
- Redaktøren* forelægger Tavlen til Mekanikus *Winstrups* Meddelelse om et Luftsyn, S. (32); erklærer at Prof. *Krøyer* ikke har forlangt Udskrift af nogen af ham i den «Vaupellske Sag» afgiven Erklæring eller Minoritetsvotum, S. (37).
- Regesta Diplomatica Historiæ Danicæ*, Slutningshæftet af 2det Bind fremlægges, S. (31); Valg til Udgivelseskommissionen, S. (31).
- Regnskabsoversigt for 1869*, forelægges, S. (28)—(30).
- Ribe Domkirkes Historie*, af Pastor *Helms*, 6te og sidste Hæfte fremlægges trykt, S. (33).
- Rink, Justitsraad Dr.*, begjærer Understøttelse til Udgivelse af «Eskimoiske Folkesagn», S. (39); Betænkning herover, S. (46)—(48); Selskabet bevilger hertil 300 Rdlr., S. (53).
- Roskilde Domkirkes Beskrivelse*, Selskabet anmodes om Hjælp til dennes Udgivelse, S. (41); Betænkning desang., S. (44)—(46); Selskabet bevilger 300 Rdlr. aarlig i tre Aar, S. (53).
- Runkelroens Sukkerholdighed*, Betænkning over Prisafhandling herom, S. (12)—(14).
- Scalpellum*, Foredrag over denne Slægt af Prof. *Steenstrup*, S. (38) og S. (41).
- Scandinavian Library Association i Neenah, Wisconsin*, andrager om at faae Skrifter tilsendte, og Selskabet beslutter at sende «Oversigterne», S. (31).
- Schiern, F.*, Prof. Dr., er Medlem af Komiteen ang. Dr. *Rinks* «Eskimoiske Folkesagn», S. (39); er Medlem af Komiteen ang. *Tyge Brahes* Brevsamling, S. (40), (42)—(44); meddeler Bemærkninger om nogle

- Steder hos *Herodot.*, S. (42); er Medlem af Komiteen ang. «Roskilde Domkirkes Beskrivelse», S. (42), (44)—(46).
- Schjellerups Stjernefortegnelse*, Grundlag for en ny Bestemmelse af Præcessionskonstanten, S. (25).
- Schouske Legat*, S. (10), (24); Prisopgave udsættes, S. (34)—(36).
- Sekretæren* henstiller til Selskabet, om det vil udsætte en Prisopgave for det Schouske Legat, S. (10); meddeler det udenl. Medlem, Prof. Dr. A. Erdmanns Død, S. (11); giver Oplysning om Udsættelse af Mødet fra 28de Januar til 4de Februar, S. (11); foreslaaer at holde Mødet den 18de Februar, S. (18); forelægger en Brevvexling med Prof. Dr. H. Krøyer ang. Sekretærens *Meddelelse* til Selskabet om dets Forhold til afdøde Prof. I. Ibsen, S. (18); giver Oplysning om Udgifterne ved Anskaffelsen af et Polarisations-Mikroskop, S. (24); giver Oplysning om de for det *Thottske* og det *Classenske Legat* i det sidste Tiaar udsatte og vundne Præmiesummer, S. (25); fremlægger Brev fra Landmaaler *Ellungs* Enke om Udsættelse af en Panteobligation, S. (26); bemyndiges til i Forbindelse med Kassekommissionens Formand at ordne denne Sag, S. (26); fremlægger Slutningshæftet af 2det Bind af *Regesta Diplomatica Historica Danica*, S. (31); fremlægger Slutningshæftet af «Oversigterne» for 1868 og 1ste Hæfte for 1870, samt Særtryk af Prisspørgsmaalene, S. (31), Slutningshæftet af «Oversigterne» for 1869, S. (32); foreslaaer at holde et overordentligt Møde, S. (33); fremlægger Takskrivelser fra de sidst optagne udenlandske Medlemmer, S. (33); bemyndiges til, foruden «Oversigterne», at tilstille Prof. R. Dozy Selskabets Hist.- filos. Skrifter fra Begyndelsen af 5te Række, S. (33); erholder den sædvanlige Bemyndigelse til direkte at tilsende Universitetsbibliotheket de i Ferien indkommende Skrifter, S. (34); bemyndiges til at tilveiebringe Bytteforbindelse med «Die Anthropologische Gesellschaft in Wien», S. (34); forespørger om Selsk. vil besvare de i Dr. *Berghs* «Oplysninger» fremsatte Anker, S. (37); forelægger Tryk af det 1ste Ark af «Katalog over den danske Litteratur» ved *Chr. Bruun*, S. (38); forelægger Nr. 2 af Aargangen 1870 af «Oversigterne», S. (38)—(39).
- Snorri Sturlesons* Heimskringla, Prisopgave herom, S. (19)—(20).
- Steen, A.*, Prof. Dr., er Medlem af Komiteen ang. Telegrafbestyrer *Nees's* «Koefficienten for Luftmodstand», S. (33).
- Steenstrup, J.*, Etatsr. Prof. Dr., giver en Meddelelse om og Tydning af Prof. *Haeckels* Lære om *Allæogenesis* hos Aeginider og Geryonider, S. (32); meddeler «Nogle nye Bidrag til Kundskab om Cirrhipedslægten *Scalpellum*», S. (38) og S. (41); Vidnesbyrd om Samtidighe den mellem Kjæmpeoxen og Landets ældre Fyrreskove m. m., S. 105—114, Résumé fr., p. 14—20.
- Stephani, Ludolph*, keiserlig-russisk Statsraad, i St. Petersborg, bliver Medlem, S. (28); takker for Valget, S. (33).
- Strømforholdene og Vandets kemiske Beskaffenhed i Store-Belt, Lille-Belt og Øresund*, Prisopgave herom, S. (22)—(23).

- Studier til Danmarks Historie i det 13de Aarhundrede*, af Prof. Dr. C. Paludan-Müller, fremlægges af Etatsraad Worsaae, S. (25).
- Tertiærtidens Ege*, Meddelelse herom af Prof. Dr. Ørsted, S. (27), (36).
- Thaarup*, Cand. polyt., indsender en Afhandl. om «Opløsningers Vægtfyldeforhold», S. (39).
- Thomsen, Jul.*, Professor, giver en Meddelelse om «Fosforets Iiter», S. (12); forelægger Undersøgelser om Luftarters Indsugning af Vand, S. (26); meddeler en ny Methode til Bestemmelse af Vædskers Varmefylde, S. (36); er Medlem af Komiteen ang. Cand. *Thaarups* Afhandl. om «Opløsningers Vægtfyldeforhold», S. (39); meddeler Undersøgelser over vandige Opløsningers Vægtfylde, S. (41).
- Thorsen, P. G.*, Prof., Bibliothekar, giver en Meddelelse om fotolithografiske Gjengivelser af hele Pergaments-Haandskrifter, S. (10); vælges til Medlem af Kommissionen til Udgivelse af *Regesta Dan.*, S. (31); er Medlem af Komiteen ang. Dr. *Rinks* «Eskimoiske Folkesagn», S. (39); er Medlem af Komiteen ang. *Tyge Brahes* Brevsamling, S. (40), S. (42)—(44); er Medlem af Komiteen ang. «Roskilde Domkirkes Beskrivelse», S. (42), (44)—(46).
- Thottske Legat*, dets Prisopgave for 1868 besvares, og Besvarelsen kjendes værdig til Prisen, S. (14)—(18); Prisopgave for 1870, S. (22)—(23); Oversigt over udsatte og vundne Præmiesummer meddelt af Sekretæren, S. (25); dets Prisopgave for 1869 besvares, S. (39).
- Topsø og Christiansen*, Candd. mag., takke skriftlig for Selskabets Understøttelse til Anskaffelse af et Polarisations-Mikroskop, S. (24).
- Trinity College* i Dublin, tilstiller Selskabet en Memorial til den engelske Regering ang. Paris's eventuelle Bombardement, S. (49).
- Tyge Brahes Breve*, Andragende fra Exam. polyt. *Früs* ang. disse, S. (40); Komitee til Bedømmelse heraf, S. (40); dens Betænkning, S. (42)—(44); hans meteorologiske Optegnelser, S. (55).
- Uranienborgs Meridian*, Prisopgave herom, S. (20)—(21).
- Ussing, L.*, Prof. Dr., er Medlem af Komiteen ang. *Tyge Brahes* Brevsamling, S. (40), (42)—(44); er Medlem af Komiteen ang. «Roskilde Domkirkes Beskrivelse», S. (42), (44)—(46); meddeler «Kritiske Bemærkninger om et Par Bygningsmonumenter i Athen», S. (49), (53) og 115—122, Résumé fr., p. 21—22.
- Våbened*, de gotiske folks, herom gives en Meddelelse af Prof. *Svend Grundtvig*, S. (28), 44—104.
- Vandige Opløsninger*, deres Vægtfylde, Foredrag af Prof. *Jul. Thomsen*, S. (41).
- Wegener, C. F.*, Konferentsraad Dr., udtræder efter Ønske af Kommissionen til Udgivelse af *Regesta Dan.*, S. (31).
- Westergaard, N. L.*, Etatsraad Prof. Dr., gjenvælges til Medlem af Kassekommissionen, S. (28).
- Wiberg*, Sognepræst til Jordløse ved Faaborg, Betænkning over dennes «Bidrag til en dansk Præstehistorie», S. (11).
- Videnskabernes Selskab*, dets Prisopgaver besvares, S. (12)—(18), (39). — udsætter Prisopgaver, S. (19)—(24), (34)—(36).

- optager nye Medlemmer, S. (27)—(28).
 - Oversigt over vundne Præmiesummer, S. (25).
 - Den Historisk-filosofiske Klasse afgiver Betænkning over Pastor *Wibergs* «Bidrag til en alm. dansk Præstehistorie», S. (11); vælger sex nye udenlandske Medlemmer, S. (26).
 - Den matematisk-naturvidenskabelige Klasse forelægger Bedømmelser over Besvarelser af Prisopgaver, S. (12)—(18); vælger fire nye Medlemmer, eet indenlandsk og tre udenlandske, S. (27).
 - Dets Regnskabsoversigt for 1869, S. (29)—(30).
 - Dets Budget for 1871, S. (49)—(53).
 - Dets Skrifter, S. (55).
 - Oversigt over dets Forhandlinger i 1868, Slutningshæftet forelægges, S. (31); i 1869, Slutningshæftet forelægges, S. (32); i 1870, Nr. 1 forelægges, S. (31), Nr. 2, S. (38)—(39).
 - Reparation af dets Lokale, S. (42).
 - De af det understøttede Værker: *Helms*, Ribe Domkirke, S. (33) og (55); *Bruun*, Katalog over den danske Litteratur, S. (38) og (55); *Rink*, Eskimoiske Folkesagn, S. (39), (46)—(48), (53); Roskilde Domkirkes Beskrivelse, S. (41), (44)—(46), (53).
 - Tilbageblik paa Selskabets Virksomhed i Aarets Løb, S. (54)—(55).
 - Vortemælkens Blomsterkop (Cyamium)*, Prisopgave herom, S. (21)—(22).
 - Worsaae*, Etatsraad, fremlægger, paa Prof., Dr. *Paludan-Müllers* Vegne, «Studier til Danmarks Historie i det 13de Aarhundrede», S. (25).
 - Vædskers Varmefylde*, ny Methode til dennes Bestemmelse af Prof. *Jul. Thomsen*, S. (36).
 - Ørsted*, A. S., Prof. Dr., forelægger en Meddelelse om «Tertiærtidens Ege, oplyste ved Nutidens», S. (27); indsender Overslag til Tavler til Afhandl. om «Tertiærtidens Ege», der bliver at optage i Selskabets Skrifter, S. (36); erholder Tilladelse til at laane Træsniitklodserne til Afhandl. om *Silphium*, S. (46).
-

JORDSKJÆLVET

den 28de Januar 1869.

